

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

Saturday supplement

1988 m. gruodžio mėn. 3 d. / December 3, 1988

Nr. 236(44)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Stengėmės išlaikyti išėivijoje gyvą kultūrinę veiklą

Savo kadenciją šiais metais baigusios JAV LB Kultūros tarybos pirmininkės pranešimas JAV Lietuvių Bendruomenės dvyliktosios tarybos sesijoje 1988 m. rugsėjo mėn. 30 d. Chicagoje.

JAV LB Kultūros taryba trejus metus posėdžiavo, organizavo, skatino ir rūpinosi, kad lietuviška kultūra išliktų tautos gyvenime apraiška. Kadencijos metu užmezgėm tamprius ryšius su kultūrininkais, kultūrinėmis institucijomis, leidyklomis, archyvais ir fondais. Visa tai sustiprino Kultūros tarybos veiklą, išryškino įvairias problemas ir padėjo nustatyti darbų prioritetą.

Pagrindinės pastangos buvo skiriamos kultūrinei veiklai suaktyvinti, ją pratęsti ir būtinus kultūrinis poreikius patenkinti. Tam buvo pašvęsta daug darbo valandų posėdžiams ir įvairiems pasitarimams. Dėkingi esam visam būriui patarėjų, kurie prisidėjo prie mūsų darbo našumo. Bendralaiškieji palaikėm ryšį su apygardomis ir apylinkėmis. Kultūros tarybos veiklą taip pat ryškino ir mano kelionės po įvairias kolonijas, o užmezgėm pažintys su įvairiais kultūrininkais padėjo nustatyti darbų prioritetą.

Finansiškai mūsų darbą rėmė JAV LB Krašto valdyba, Lietuvių fondas ir pavieniai mecenatai. Šalia finansinės paramos susilaukėme ir nemažą moralinės paramos, ypač iš tų, kurie savanoriškai pasisiūlydavo talkininkauti.

Premijų šventės

Dabartinės Kultūros tarybos pradėtoji prieš devynerius metus kultūrinį premijų įteikimo šventė virto gražia mūsų kultūros kūrėjų – darbuotojų įvertinimo ir pagerimo tradicija. Šios kadencijos metu šventės buvo surengtos Bostone, Chicagoje, Los Angeles. Šiose šventėse buvo įteikiamos penkios tais metais paskirtos premijos.

Tarp šių premijų buvo taip pat jaunųjų muzikų konkursas ir radijo konkursas. Muzikos konkurse dalyvavo nemažas skaičius jaunų ir pajėgių muzikų. Premijuoti darbai buvo pasiūsti visiems Amerikos ir Kanados chorams. Radijo konkursas, skelbtas pažymėti Lietuvos krikščionybės sukaktį, paliko puikią šios šventės įvykių pasaulyje dokumentaciją.

Kultūros taryba apie visas Premijų šventes surinko medžiagą ir laureatus iškėlė *Draugo* kul-

Ingrida Bublėnė

tūriniam priede. Ši medžiaga liks iškalbiu lietuvių išėivijų kūrybos liudininku ateities kartoms ir kultūros istorikams. Visos Premijų šventės yra užfiksuotos video juostelėje.

Premijų mecenatai buvo JAV LB Krašto valdyba ir Lietuvių fondas.

Festivalis – suvažiavimai

1986 metais Chicagoje buvo surengtas VII-tasis Teatro festivalis. Festivalio komitetui vadovavo Petras Petrutis. Rengimo komitetui talkino JAV LB Vidurio Vakarų apygardos valdyba. Festivalyje iš viso dalyvavo penki vienetai. Festivalis praėjo su dideliu pasisekimu, sutraukė Chicago bei apylinkių visuomenę. Premijuotas Los Angeles Dramos sambūrio pastatymas apkeliauvo daugelį kolonijų.

Surengtas kultūrinis institucijų vadovų suvažiavimas. Suvažiavime dalyvavo daugiau kaip 50 asmenų. Suvažiavime buvo aptarti svarbieji šių laikų kultūriniai rūpesčiai, kurie nurodė gaires Kultūros tarybos darbui.

1987 metais buvo surengtas išėivijos lietuvių teatro režisierių, darbuotojų pasitarimas. Dalyvavo visų išėivijos teatrų režisieriai ir jų darbuotojai. Buvo iškelti išėivijos teatro sunkumai

Dangaus link: Algimanto Kezio „Miestovaizdžiai“

VINCAS DINEIKA

Labai nudžiugau, kai Bernardas Brazdžionis pasiūlė nuvykti į Algimanto Kezio fotografijų parodos atidarymą Santa Monikoje, Kalifornijoje. Lietuvos masteliais maža foto galerija knibždėjo tiek besidominčiais menine fotografija, tiek lietuvių išėivijos atstovais. Stenduose puikavosi vieninga Algimanto Kezio fotografijų ekspozicija. Šalia vaišių stalo galima buvo įsigyti ir puikiai išleista nauja Algimanto Kezio knyga *Cityscapes*. Susipažįstu su temperamentingu ir veikliu fotografu Algimantu Keziu, maloniai nuštembu, kad knygos maketą, beveik nepatyrusį pakeitimų leidykloje, padarė autorius. Man teko ilgą laiką vadovauti Lietuvos fotografijos meno draugijos Kauno skyriaus meno tarybai. Ankstesnė Algimanto Kezio fotografinė kūryba buvo gan gerai žinoma ir Lietuvoje, tad su malonumu sutikau parencizuoti ir naują Algimanto Kezio fotografijų knygą.

Algimantui Keziui, kaip ir pirmajam Lietuvos fotografams, būdingas pasisventimas kūrybinei veiklai, minčių koncentracija pasirinktai temai, trunkanti net dešimtmečiais, kūrybinis tikrovės atspindys, užtikrinantis savitą stilistinį braižą ir išskiriantis kūrėją iš kitų ir, be abejo, solidi savo darbų atranka. Juk fotografinė kūryba yra pati demokratiškiausia iš visų vaizduojamojo meno sričių. Fotografas turi didelę pasirinkimo laisvę, viskas beveik automatiškai dideliu tikslumu fiksuojama. Tad svarbiausia, kaip fotografas nau-

dojasi ta laisve. Beveik visi yra bandę fotografuoti ir yra pajutę nusivylimą – buvo taip gražu, kai fotografavau, o nuotraukoje nei dalies to grožio neliko. Išmokti pamatyti „fotografinį“ grožį reikia ir igimto talento, ir kūrybinės sielos, ir mokėjimo atsisakyti visų matomo grožio burtų, nes fotografija yra tik to grožio kopija, o kopija negali būti geresnė už originalą. Autoriaus pamatytas grožis – tai dominuojančio elemento iškelimas, kuris sujungia likusius kompozicinius elementus į meninę visumą. Ir tik tokios visumos grožis gali nukonkuruoti visų matomą realų grožį.

Dar Lietuvoje matyti Algimanto Kezio albumai leido susidaryti nuomonę, kad tai estetiškos fotografijos meistras: dominavo gražus „švarių“ kadru užpildymas faktūromis, meistriškai panaudoti priekiniai planai, žmogus fiksuojamas tik masteliui pabrėžti, ar kaip nežymus kompozicinis elementas. Tokios fotografijos turi ir savo trūkumų – jos „šaltos“, kvepia internacionalizmu, abejotina jų išliekamoji vertė. Po dešimt dienų ekskursijos į Lietuvą Algimantas Kezyz išleidžia reportažinį fotografijų albumą apie Lietuvą. Jame įžiūrėjau ir naujų autoriui kūrybos bruožų – sugebėjimą „ištraukti“ iš aplinkos tai, kas itin išryškina tautinę dvasią, tautos charakterį. Reikia tik stebėtis, kad tokiu greičiu lekiant per Lietuvą, pasisekė užfiksuoti tiek visai neblogų kadru. Manau, kad sėkmė nulėmė ir noras atspindėti dvasinę esmę, ir patyrimas, ieškant estetiškų kadru. Kaip ir visada, kūryboje laimėjo sintezė. Tokios sintezės rezultatai, tik žymiai kruopščiau ir ilgiau siekta, įžiūriu knygoje *Cityscapes*.

Pavadinimai po nuotraukomis gali sukelti istorines, religines ar net filosofines asociacijas. Pavyzdžiui, „8 Izraelis – 86“ gali sukelti šviesos tunelio ir besiveržiančio į šviesą žmogaus asociaciją; „14 Anglija – 88“ – parlamento rūmai kaip dangaus arka; „27 Prancūzija – 84“ – Louvre rūmų ritmui ir harmonijai priešpastatyti piešiniai ant tvoros ir mašinų stogai – 20-to amžiaus disharmonijos simptomai. Verti knyga ir stebiesi, kokia ji įvairi – skirtingi miestai, šalys, metai, dominuojantys kompoziciniai elementai, o vis dėlto ji vieninga, kaip ir pridera meno kūriniai. Norisi įžiūrėti, kas gi Algimantui Keziui padėjo pasiekti tokį vieningumą. Pradedu analizuoti. Vertikalūs kadrai, gerai užpildantys knygos lapą, „permušami“ horizontaliais – surastas geras tų permušimų ritmas. Tačiau tai maketavimo privalumas. Yra nuotraukų, kuriose dominuoja faktūrinio ploto užpildymas. Iš tokių pažymėtinos „1 Meksika – 84“, „4 Italija – 84“, „12 Rusija – 83“, 53, 85, 103, 115, 116, 117 JAV. Kitas tipas nuotraukų remiasi centriniu fotografuojamo objekto iškelimu. Kaip taisyklė, tą iškėlimą pabrėžia plačiakampis objektyvas. Dangus tuo atveju naudojamas kaip neutralus kompozicinis elementas, užbaigiantis kadra.

Algimantas Kezyz autografuoja savo naują fotografijų knygą „Cityscapes“ per tos knygos sutiktuves ArchiCenter galerijoje, Chicagoje, šių metų spalio 28 dieną. Nuotrauka Jono Tamaličia

Pažymėtinos „17 Italija – 87“, „21 Rusija – 83“, „31 Prancūzija – 84“, 52, 71, 89 JAV. Yra nuotraukų, kuriose dominuoja architektūrinė forma, dengianti kadra iš viršaus. Nors jos padarytos profesionaliai ir gerai pasitarinama knygos pajvairinimui, tačiau kaip meninės mažiau imponuoja. Panašiai kategorijai priskirčiau ir tas nuotraukas, kurios priekinio plano ar architektūrinio ritmo pagalba užpildo kadra. Yra nuotraukų, kur vykusiai panaudoti atspindžiai.

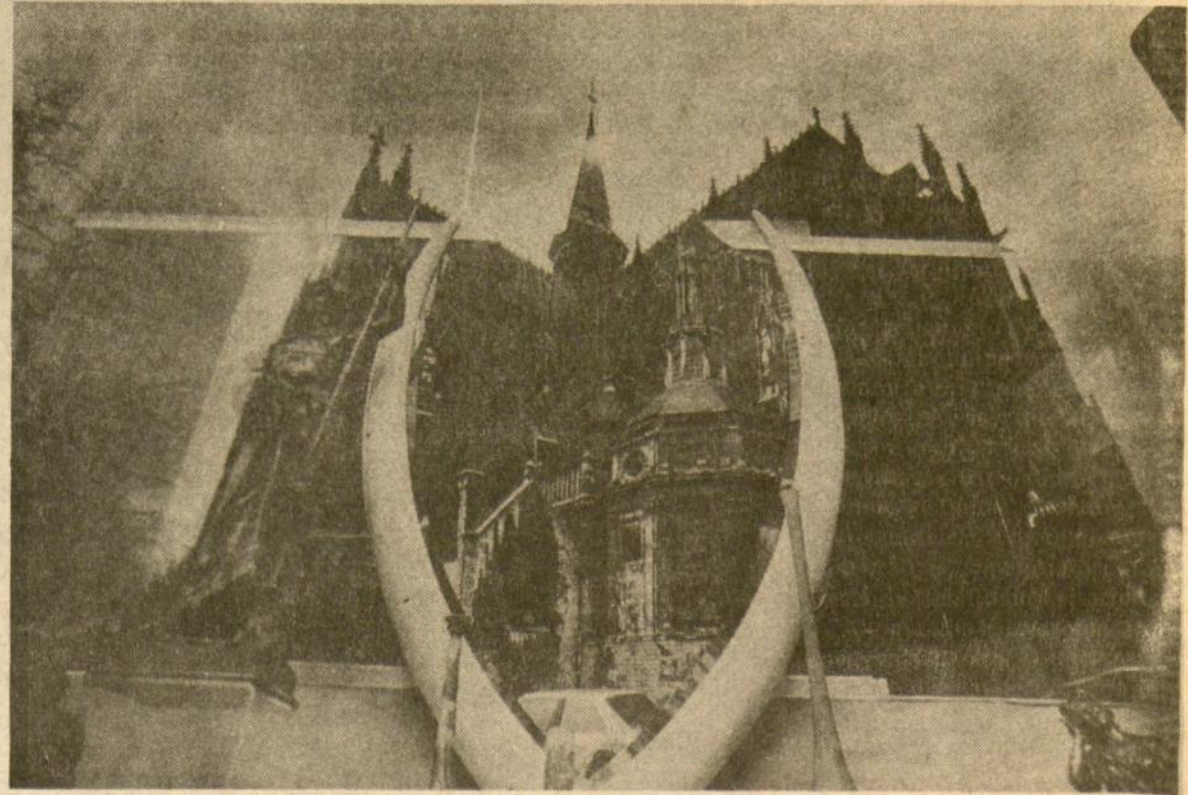
Bet koks gi požiūris yra bendras visoms knygos fotografijoms? Išėivijai perverskė albumą dar ir dar kartą. Stebėkite, ieškokite ir surasite vertikalią ašį, einančią kadro centru. Kai kur ji griežtai simetrinė, kai kur pakrypusi, kai kur truputį vingiuoja, kai kur nukreipta gilyn, tačiau beveik visur ji yra ir „suneria“ kompozicija. Kompozicinės simetrijos Algimanto Kezio fotografijose, kaip taisyklė, nėra, tačiau ašis egzistuoja. Ir tai džiugu, nes tai disimetricijos požymis. Akademikas Vernadskis išskiria disimetriciją, kaip gyvosios gamtos požymį. Aplamai, vertikalinė ašis kūryboje turi ir filosofinę, ir mitologinę reikšmę. Pavyzdžiui, Algirdas Greimas atkreipia dėmesį, kad mitologines pasakas galima skaityti horizontaliai (tuo atveju jos turinys ir fabula lengvai suprantama), ar vertikalčiai – ieškant pasaulio struktūros ir jo modelio. Vertikalus skaitymas itin sunkus. Neseniai buvo surasta, kad ikonose, viename paveiksle naudotos abi perspektyvos – tiesioginė ir atvirkštinė. Tiesioginė perspektyva vaizduoja

realy, žemišką gyvenimą, o atvirkštinė – dvasinį. Mitologinių lygių (dvasinio, gyvenimiško ir aistrų) suvokimas ir įprasminimas kūryboje – vienas iš fundamentaliausių kūrybos pamatų. Norėčiau tikėti, kad Algimantas Kezyz ateityje sąmoningai pradės ieškoti mitologinės pasaulio struktūros miesto architektūros vaizduose, vertikalinę ašį naudodamas ne vien kompoziciniams tikslams, kad vertindamas, atrinkdamas savo fotografijas, naudosis organinio pasaulio tobulumo kriterijais.

Algimantas Kezyz fotografuoja negyvą gamtą – miesto vaizdus, ir drąsiai ieško originalių kompozicijų. Jam padeda ir jo temperamentas, ir plačiakampis objektyvas siaurajuostėje kameroje. Albumas nuskamba vieningu akordu ir gražiai išsiskiria 20-to amžiaus triukšme. Versdamas albumą, gali pamatyti ir simbolišką Algimanto Kezio kelią – nuo žemės faktūrų link dangaus platybių. (Nuotraukose „122 – Washington – 87“, „123 Missouri – 87“ dangus persipina su centre architektūrine forma). Albumas užbaigiamas labai simboliškai – baltas „monstras“ su akiduobėmis ryja tamsią jaukią pievą, ant kurios, deja, jis stovi. Tai lyg nuojauta, lyg perspėjimas – žmonės, atsižvelkite, pažiūrėkite, kur mes nuėjome, pakelkit akis į dangų ir susiliekit su juo visomis ir savo dvasios vertybėmis, siekdami harmonijos.

Algimantas Kezyz. *Cityscapes*. Foreword by Gordon Lidocki. Postscript by author Algimantas Kezyz. Book design by C. L. Tornatore. Chicago: Loyola University Press, 1988. Urban Art and Architecture Series. Didelio formato, ketias viršelis, 130 puslapių. Kaina – 25 dol. Gaudama iš leidybės: Loyola University Press, 3441 North Ashland Avenue, Chicago, IL 60657, didžiosiose knygų parduotuvėse ir „Drauge“.

Loyolos universiteto leidykla jau yra išleidusi nemažai ankstesnių Algimanto Kezio fotografijų rinkinių. Tarp jų ypač pažymėtini: *Chicago/Kezyz, Chicago Churches and Synagogues, Form and Content, Lithuania through the Wall, Variations on a Theme: World's Fairs of the Eighties*. Kai kurie iš jų taip pat dar gaunami iš leidybės ar „Drauge“.

Notre Dame au Sablon bažnyčia – atspindys senienų krautuvės lange. | Briuselis, Belgija. Iš Algimanto Kezio naujausios fotografijų albumo „Cityscapes“ (Chicago: Loyola University Press, 1988).

Šiame numeryje:

JAV LB buvusios Kultūros tarybos pranešimas • Algimanto Kezio nauja fotografijų knyga • Anatolijaus Kairio „Krikšto vandens“ pastatymo laukiant • Pokalbis su Los Angeles Dramos sambūrio režisierium Petru Maželiu • Petro Melniko eilėraštis • Instrumentalistų koncertai Chicagoje: Amy Hartman ir Petras Aglinskas, Linda Veleckytė ir Saulius Cibas • Nuomonės ir pastabos • Chicago teatrose • Kultūrinė kronika

„Krikšto vanduo” – žvilgsnis į praeitį

ŽIVILĖ ŠILGALIENĖ

Kaip paukštis be sparnų, taip ir žmogus Be krikšto nepakils nuo žemės.

Ona, Vytauto žmona Krikšto vanduo, I veiksmas

Parašyti religinį veikalą – tai nelengvas dalykas. O parašyti istorinį religinį veikalą, tai dar sunkiau. Iš istorinio žvilgsnio, vienam Vytautas vienaip atrodo, kitam Jogaila kitaip. Kaip tas visas nuomones galime suderinti? O iš tikėjimo požiūrio, labai lengvai galėjo būti parašytas religinis veikalas, kuris būtų buvęs per saldus ir paviršutiniškas. Taip neįvyko. „Krikšto vanduo” yra eiliuota ir įdomi drama. Tas laikotarpis, kuris yra visas apsuptas ir mitologijos šviesa, ir šešių šimtų metų istorine migla, čia yra dvireikšmiai įgyvendintas – krikščionybė labiau realistiškai (nors istoriškai, žinoma, per autoriaus akis), o pagonybė simboliškai.

Isivaizduokime: Vilniuje, kunigaikščių rūmuose susirinko valdovai ir jų šeimos priimti krikštą. Vytautas, jo žmona Ona, sesuo Ringailė ir brolis Tautvilas susitinka su Lenkijos karaliumi Jogaila, jo seserimi Marina ir broliu Karigaila. Tarp jų visų nekrikščioniški jausmai – kerštas, pavydas, neapykanta – visokios intrigos. Į jų tarpą Tautvilas įveda Mergaitę su žalčiais. Karigaila, įsimylėjęs ją mergaitę, norėjęs ją pasisavinti. Mergaitė nesutikusi, kadangi Karigaila jos tėvą vaidila prigrūdė ir jos motinos akis išbadė. Ji pabėgusi iš Karigailos pilies ir ją Tautvilas radęs prie Neries upės beverkiančia. Pasi-gailėjęs Tautvilas atveda mergaitę į kunigaikščių rūmus. Simbolis yra aiškus – „Eglė, žalčių karalienė” yra mūsų grynai lietuviš-

Anatolijus Kairys, priėmęs dramos konkurso premiją per Lietuvos krikščionybės jubiliejaus akademiją ir literatūros vakarą 1987 m. lapkričio mėn. 27 d. Marijos aukštesniosios mokyklos auditorijoje, Chicagoje.

Nuotrauka Jono Tamulaičio

ka pasaka – tad toji mergaitė ir yra simbolis pagoniškos Lietuvos. Be to, žaltys buvo gerbiamas pagoniškuose namuose. Žodžiai pirmame veiksmo dar plačiau ryškina šį simbolį. Kai Tautvilas įsako savo seseriai perrengti mergaitę ir plaukus sušukuoti, mergaitė atsako:

Papuošk ir sušukuok, valdove, bet

Drabužio keisti tai neleisiu – Gražesnio niekas žemėje neturi. Iš savo motinos kraičio gavau.

O kas jos motina? Ringailė jos paklausia:

Drabužis tavo iš tikrųjų nuostabus! Kada ji tau pasiuvo ir iš ko?

Mergaitės atsakymas į Ringailės klausimą įtaigauja, kad moti-

na yra pati Lietuvos žemė:

Iš sniego ir ledu, iš šerkšno spindulių, Iš vasaros nevystančių žiedų! Ji paveldėjo ji iš savo motinos O mirdama paliko man – vienturtei jos! Jis žiemą šiltas, vasarą jis šaltas, Jis nesidėvi ir neplyšta niekada – Vienodai naujas ir vienodai senas.

Kai Karigaila mėgina veržtis į tolimesnius pilies kambarius atgauti mergaitę su žalčiais, jam pasirodo giltinė. Ar čia tokia vaiduklė, kaip giltinė, pritinka? Dėl ko ne? Ji vaizduoja pagoniškus prietarus, taip, kaip kryžius vaizduoja krikščionybę. Abu simboliai atstovauja mirčiai, bet kryžius pranašauja dar ir amžiną gyvenimą. Vienas toks momentas, kuriame pasaulio ir krikščionybės simboliai susiliečia ir net sujaudina, tai yra Tautvilo pasižadėjimas likti ištikimu Mergaitei su žalčiais. Jam, Tautvilui, kurio vardas reiškia, kad jis atstovauja lietuvių tautai, Mergaitė su žalčiais sako:

Tu mano amžinai, valdove Tautvilai, Ir nukryžiuota aš tave mylėsiu.

Ir šie vaidai tai tik iš pirmo „Krikšto vandens” veiksmo.

Prieš metus Chicagoje susirinkusi Lietuvos krikščionybės jubiliejaus dramos konkurso juri komisija, susidaranti iš komisijos pirmininko Česlovo Grincevičiaus, sekretorės Živilės Numgaudaitės-Šilgaliėnės, narių Nijolės Martinaitytės, prof. dr. Broniaus Vaškelio ir Zitės Kevalaitytės-Visockienės, iš atsiųstų konkursui kūrinių išrinko Anato-

Anatolijaus Kairio drama „Krikšto vanduo” statančio Los Angeles Dramos sambūrio nariai: (pirmoje eilėje, iš kairės) Fredas Prīsmantas, Ema Dovydaitytė, Dramos sambūrio meno vadovas ir režisierius Petras Maželis, Sigutė Mikutaitytė, Saulius Stancikas, (antroje eilėje, iš kairės) Juozas Pupius, Ramunė Vitkienė, Antanas Kiškis, Teresė Giedraitytė, Aloyzas Pečiulis, Viltis Jatulienė, Vincas Dovydaitis. Spektakliai vyks Jaunimo centre, Chicagoje, gruodžio 10 ir 11 diena.

lijaus Kairio parašytą dramą „Krikšto vanduo”. Išreiškė pageidavimą, kad veikalas būtų pastatytas. Dabar džiaugiamės išgirde, kad režisierius Petras Maželis ir Los Angeles Dramos sambūris jau paruošė vaidinimą ir atveža jį mums Chicagoje pamatyti.

Dažnai girdime klausimą, kur dingo išeivijos teatras? Galime atsakyti, kad teatras be publikos neegzistuoja. Turime džiaugtis, kad Los Angeles Dramos sambūris dar pajėgia ir su noru dirba. Režisūra, scenovaizdis ir rūbų eskizai – tai Petro Maželio paaugotą darbą. Los Angeles Dramos sambūris paruošė vaidinimą. O mums tik belieka gausiai dalyvauti, kad paskutinė mūsų trupė išsilaikytų.

Teisybę sakant, gaila, kad Dra-

mos sambūris nutarė į Chicago atvažiuoti gruodžio mėnesį. Prieškalėdinis laikotarpis dažniausiai yra pilnas visokių mokyklinių ir organizacinių renginių bei susirinkimų.

Bet, antra vertus, renginių visada yra, o dramos spektaklių labai mažai. Be to, mūsų jaunimas iškilnius pokylius ir madų parodas nelabai nusiteikęs lankyti. Šis vaidinimas bus ypač įdomus ir patrauklus jaunimui nuo penkto pradžios mokyklos skyriaus ir vyresniems. Juk Vytauto ir Jogailos Amerikos kinuose ar televizijoje nematysime. Čia jaunimui nepakartojama pro-

ga susipažinti su Lietuvos istoriniais įvykiais ir mūsų tautos didvyriais. Mačius veikalą vaidus, lengviau bus, Lietuvos istorijos knygą pasiėmus, orientuotis ir suprasti, kokia tuo metu buvo Lietuva ir kaip krikštas buvo surištas su politiniais poreikiais. Geriau bus suprantama, kad kaip lietuviams tvirtai mylėjo savo senovės dievus, taip jie pamilo ir prisirišo prie vieno naujo Dievo ir krikščioniškojo tikėjimo. O po vaidinimo lieka dar viena artimesnė mintis – kaip lietuviams grynai savo pagonybę, taip jie šią dieną gina, net ir karščiau, savo krikščionybę.

Stengėmės išlaikyti išeivijoje gyvą kultūrinę veiklą

(Atkelta iš 1 psl.)

kės. Su redaktorais buvo susitarta tą mėnesį daryti prenumeratų nuolaidą. Stebėjome jaunus laikraščių bendradarbius, atkreipdami dėmesį į jų rašinius ir simboliškai juos pažymėdami čekiu.

Muzika – menas

Aktyviai dalyvavome Vargonininkų-muzikų sąjungos 54-ame suvažiavime. Su įsisteigusia Muzikos sąjunga palaikėm artimus ryšius. Esam muzikams atėję su finansine talka bei chorams paruošėm gaidas. Šiuo metu rūpinamės artejančia Dainų švente.

Meno srityje turime tamprus ryšius su lietuvišiais dailininkais ir sudarome jiems sąlygas išstatyti savo kūrinius įvairiose kolonijose. Palaikome ryšius šioje srityje su Algimantu Keziu, Čiurlionio galerija Chicagoje ir Lietuvių Dailės muziejumi.

Archyvai

Išlaikome Pasaulio lietuvių archyvą, kuriam vadovauja rašytojas Česlovas Grincevičius. Bendradarbiaujame su Alkos archyvu ir su Balzeko Lietuvių kultūros muziejumi.

Radijas

Palaikome artimą ryšį su visais lietuviškų radijo programų vedėjais. Per paskutinę kadenciją esam paruošę nemažai įvairiomis pragram juostelių. Paruošėm visų radijo programų vardyną.

Mokslas

Šių metų LB literatūrinė premija bus skiriama už mokslinį veikalą. Premijai sudaryta speciali komisija.

Esame parėmę ne vieną mokslinį darbą, ruošta kitų institucijų, suzeiktom lėšom iš Lietuvių fondo.

Ivairūs reikalai

Prisidėjome prie organizacinio darbo, ruošiant VIII-ąją laisvojo pasaulio lietuvių tautinių šokių šventę. Šventė su dideliu pasisekimu praėjo Hamiltone, Kanadoje.

Esame paruošę sąrašą solistų, muzikų ir ansamblių. Daug pastangų dėjome skatinti jaunuosius kūrėjus.

Artimą ryšį palaikėme su jaunais teatralais New Yorke. Jų pastangoms įgyvendinti kreipėmės į Lietuvių fondą, prašydami finansinės paramos. Siūlėm jų talentais pasinaudoti apylinkėms. Sudarėm sąlygas New Yorke teatralams pastatyti Antano Škėmos veikalą „Pabudimas”.

Siais metais Lietuvių fondo pinigais esame atėję į talką įvairioms apylinkėms, kviečiančioms kultūrinius vienetus.

Skleidžiant tautinę kultūrą amerikiečių tarpe, paruošėm tom temom straipsnius ir platinom kitų institucijų išleistus angliškų leidinius.

Susitarę su JAV LB Švietimo taryba, išleidome jauniems akordeonistams tautinių šokių muzikos gaidas. Gaidas paruošė Julius Kazėnas.

Čia suminėti ryškesni mūsų veiklos punktai. Tačiau kultūrinė srityje darbo laukas platus. Mūsų moto buvo skatinti kultūros kūrimą, jį iškelti ir jam surasti auditoriją. Ieškodami naujų kelių, populiarioje kultūroje sąvoką ir, kiek jėgos leido, stengėmės išlaikyti išeivijoje gyvą kultūrinę veiklą.

Baigiant kadenciją, širdingai dėkoju visiems Kultūros tarybos nariams, patarėjams ir visiems mūsų lietuviškiems komunikacijų tinklams, kurie mūsų darbą rėmė ir mums talkino.

Ingrida Bublienė

Los Angeles Dramos sambūris ruošiasį statyti Anatolijaus Kairio dramą „Krikšto vanduo”:

1. Dvikova dėl Mergaitės su žalčiais: Tautvilas (Fredas Prīsmantas) ir Karigaila (Aloyzas Pečiulis).

2. „Tau nereikės priimti krikšto. Tu būsi stačiatikė, Sofija...”, sako Vytautas dukrai Sofijai: Ona (Viltis Jatulienė), Vytautas (Antanas Kiškis), Sofija (Teresė Giedraitytė).

3. Ema Dovydaitytė derina rūbą kunigaikščienei Onai (Viltis Jatulienė).

4. Valentinas Varnas derina rūbą Vytautui (Antanas Kiškis).

5. „Man – šventos grios, alkos, ažuolai ištikimai šlėmės ir tyliai mels...” sako Mergaitė su žalčiais (Sigutė Mikutaitytė). Šalia – Tautvilas (Fredas Prīsmantas).

6. Vytautas (Antanas Kiškis) taria Jogailai (Vincas Dovydaitis): „Karūnos noriu, bet ne lenkų. Savo, karaliau, Lietuvos karūnos...”

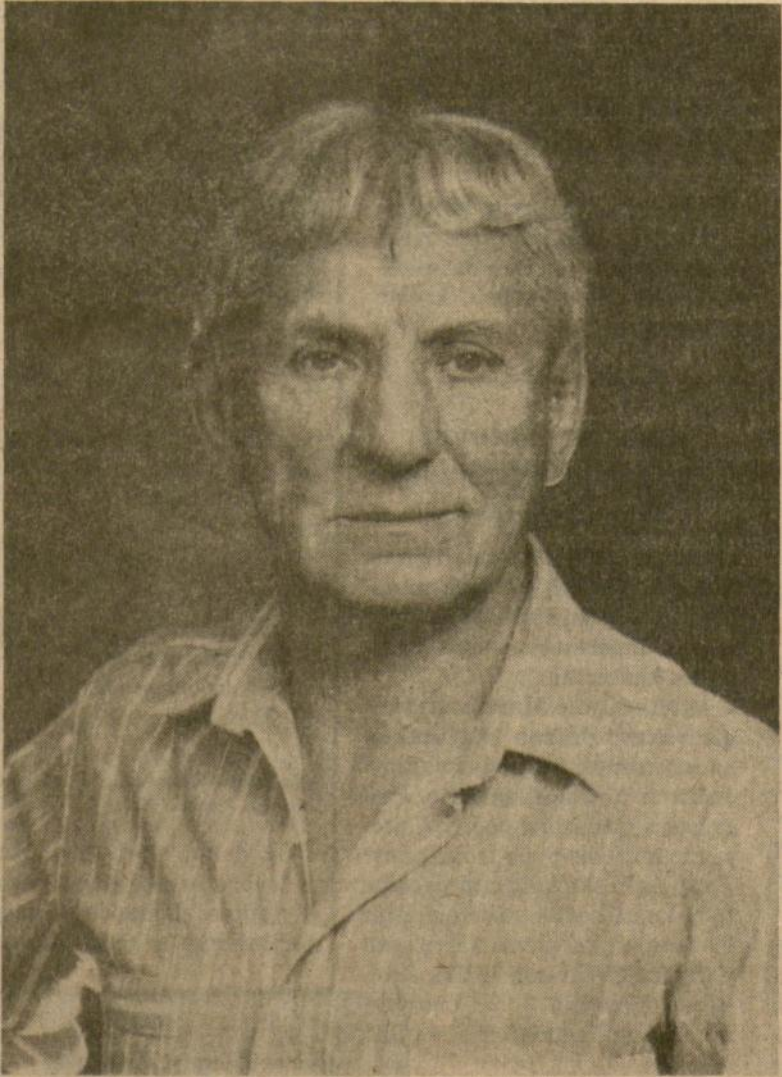
Žalčiai ir kunigaikščiai prie Dubysos

Mykolo Drungos pokalbis su režisierium Petru Maželiu

Ateinantis savaitgalis lietuviškojoje Chicagoj bus neeilinis. Pirmiausia – atvažiuoja Los Angeles Dramos sambūris. Antra – atveža naują veikalą, Anatolijaus Kairio dramą „Krikšto vanduo“, susilaukusį specialiai Lietuvos krikščionybės jubiliejaus proga skelbto konkurso premijos. Taigi – švesime lyg ir to jau praėjusio jubiliejaus teatrinį Atvelykį. Spektaklių išvakarėse užvedėme kalbą su Petru Maželiu, losangeliško Dramos sambūrio meno vadovu, kuris „Krikšto vandenį“ surežisavo ir jam sukūrė dekoracijas bei rūbų eskizus.

– Pradžiai – faktinio pobūdžio klausimas: kaip čia susiklostė dalykai, kad Jūs ėmėtės statyti „Krikšto vandenį“ ir jį mums atvežti į Chicago?

– 1987 metų liepos pabaigoje gavau Jono Kavaliūno (Jubiliejaus vykdomojo komiteto pirmininko) laišką. Klausė, ar su tikėčiau pastatyti „Krikšto vandenį“ ir jį su Los Angeles Dramos sambūriu atvežti į Chicago. Netrukus iš autoriaus gavau veikalą. Skaičiau. Skaičiau dar porą kartų. Šios dramos nutariu nestatyti, nes ji neįmanoma pastatyti mūsų teatro sąlygomis. Pilna karių, bajorų, ponų, palydovų, damų – aibė statistų, kurie veiksmui nepadaeda, tik vaizduoja mase.

Petras Maželis

– Bet vis dėlto neatsisakėte, ir darba kibotė?

– Sambūriečiai nenorėjo, kad šią dramą (premijuotą 3.000 dolerių) atmesčiau. Norėjo, kad bandyčiau trumpinti, pataisyti – žodžiu, pritaikyti mūsų sąlygomis ir scenai. Autoriui leidus, šį darbą gerokai pastudijavęs, ir atlikau. Chicagoje matysite „Krikšto vandenį“, koku jis dabar pavirto Dramos sambūrio rankose.

– Gal keliais bruožais nusakytumėte pačią kūrinio esenciją, kad žiūrovai turėtų truputį informacijos tinkamai jį priimti.

– Kunigaikščių, bajorų, ponų suvažiavimas Vilniuje. Žemutinėje pilyje apsistoja kunigaikštis

Vytautas su žmona Ona, dukrele Sofija ir seserim Ringaile. Kitoje pilies pusėje – karalius Jogaila, sesuo Marina ir brolis Karigaila. Jau pačioje pradžioje vyksta šeimų susikirtimai, priekaištai, kurstymai, dvikova. Pagaliau sėmė Jogaila su Vytautu skelbia krikštą visai Lietuvai.

– O dabar – konkrečiai, pozityviai iš Jūsų pusės: kuo ši pjesė įdomi režisieriumi? Kas joje angažuoja režisieriaus vaizduotę?

– Tikiu, kad nelengva sukurti veikalą šia tema, kad būtų dinamiškas, intriguojantis ir t.t. Taigi ir režisierius šis pastatymas yra didelis asmeniškai iššūkis: galvojimas, ieškojimas, istorijų vartymas, scenovaizdžiui ir kostiumams medžiagos ieškojimas, žodžiu, tikras, kaip aš sakau, „blūdiėjimas“. Kas padeda veikalui, tai įvedimas Mergaitės su žalčiais, kuri simboliškai vaizduoja pagoniškąją Lietuvą, daugiau Žemaitiją. Tuo pasinaudodamas ir bandau pastatyti eiti, kur įmanoma, simbolių keliu.

– Ar paryškintumėte šia proga savo bendrą požiūrą į režisieriaus

darbą, jo santykį su autoriaus tekstu? Ir kaip šią požiūrą pritaikėte šiuo atveju, nugalėdamas teksto keliamas kliūtis, lygindamas jo duobes?

– Būdinga autoriui Anatolijui Kairiui, kad jis vadovaujasi daugiausia tik dialogais. (Jo „Sidabrinė diena“ šia prasme ypač charakteringa. Du ateina, du išeina.) Įveda į sceną keletą žmonių, kalbasi du, kiti stoviniuoja. Ir kai autorius atsimena, kad turi daugiau žmonių, po daugelio puslapių leidžia įsisprausti ir kitiems. Čia reikėjo dialogus skaldyti, padalyti tarp veikėjų, ieškoti dinamikos, slinkties... Svarbiausia – išimti pasikalbėjimus istorinėmis temomis, kurios dramai, vedančiai į krikštijimo tikslą, nieko nepadaeda.

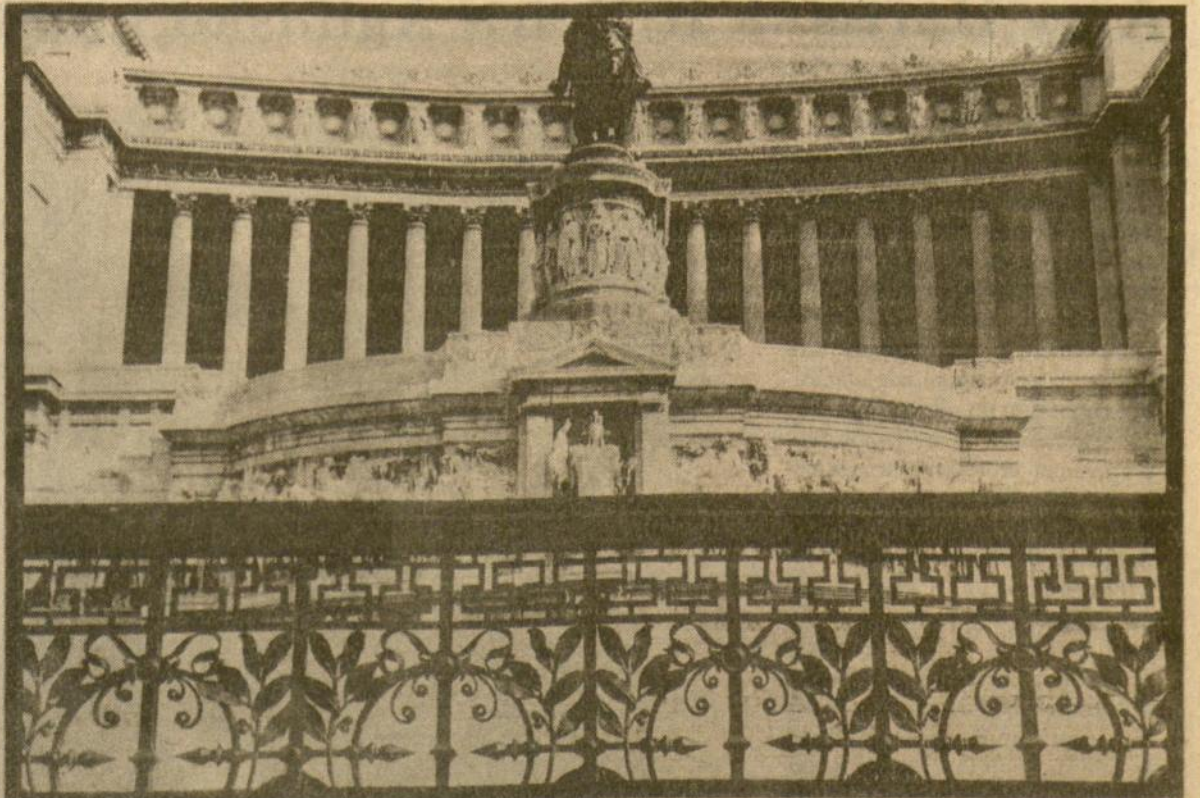
– Kokios Sambūrio jėgos sumobilizuotos šiam pastatymui? Kas jame vaidins?

– „Krikšto vandens“ pastatyme vaidina Sambūrio veteranai, išskyrus Teresę Giedraitytę, kuri scenoje pasirodys pirmą kartą, būtent Sofijos vaidmenyje. Vaidina: Ema ir Vincas Dovydaičiai, Viltis Jatulienė, Antanas Kiškis, Sigutė Mikutaitytė, Aloyzas Pečiulis, Fredas Prišmantas, Juozas Pupius, Saulius Stančikas ir Ramunė Vitkienė. Grimuotojas – Stasys Ilgūnas, Kauno ir Vilniaus teatrų grimuotojas iš Rochesterio.

– Kokie Jūsų paties ir Sambūrio ateičiai planai, jeigu apie tai būtų galima jau dabar užsiminti?

– Nežinome, ar ateinančiais metais Teatro festivalis įvyks, ar ne, bet ruošimės naujam pastatymui. Skaitėme Justino Marcinkevičiaus „Daukantą“, turime Aurelijos Balašaitienės „Juodoji ponia“, ruošiamės Sambūrio 35-ai sukakčiai, kuri bus kitais, 1989 metais. Norėtume rasti komedią, tačiau tokią parašyti mūsų dramaturgams irgi nelengva. Šiaip jau turiu pasakyti, kad lietuviškasis teatras yra didelėje kryžkelėje. Idomu, ar kultūros puoselėtojas šis klausimas ateina į galvą?

– Ką gi, užbaigėme truputį pesimistiškai. Bet juk sakoma, kad tamsiausia prieš aušrą. Lai ji ir pateka, pasišlakščius „Krikšto vandeniu“, ir kuri Jūs būsite idėje tiek pastangų, rūpesčio, atsakomybės jausmo. Ir linkiu, kad bent publika Jūs, mūsų mielų svečių, neapviltų.

Paminklas karaliui Viktorui Emanueliui II. Roma, Italija, 1987. Iš Algimanto Kezio naujausio fotografijų albumo „Cityscapes“ (Chicago: Loyola University Press, 1988).

Petras Melnikas

Pažadintos reminiscencijos

Gajos vasaros popietė,
Rodos, tyliai kalena
Motociklas vieniša akim
Ir nežinia, kodėl pabundi
Iš absurdiško sapno, apmušęs
Ir surikęs draugui:
„Kodėl taip pasikeitė Kaune
gyvendamas?“

Žiūri apsilblausęs i tolstanti
Birbėjimą iš trečio aukšto lango,
I dulkes asfalto juostai.

Esi nešvariausiasj sostinėj Europoj
(kaip skelbia laikraščiai),
Tarp dantų – motociklo
Sukeltų dulkių skonis.
Plati gatvė susiaurėjo. Roma –
Lyg mažame paveiksle, regėtame
Kazhokiame muziejuje.
Šaligatviai apnešti dulkių,
Prilipusių prie namu,
Asfalto ir autobusu,
Net prie miegančio elgetos
Siaurame šaligatvyje,
Laikraščiu sau pasiklojusio,
Apiberto išmaldos pinigėliais
Ir labai senu krašto gyvenimo būdu.

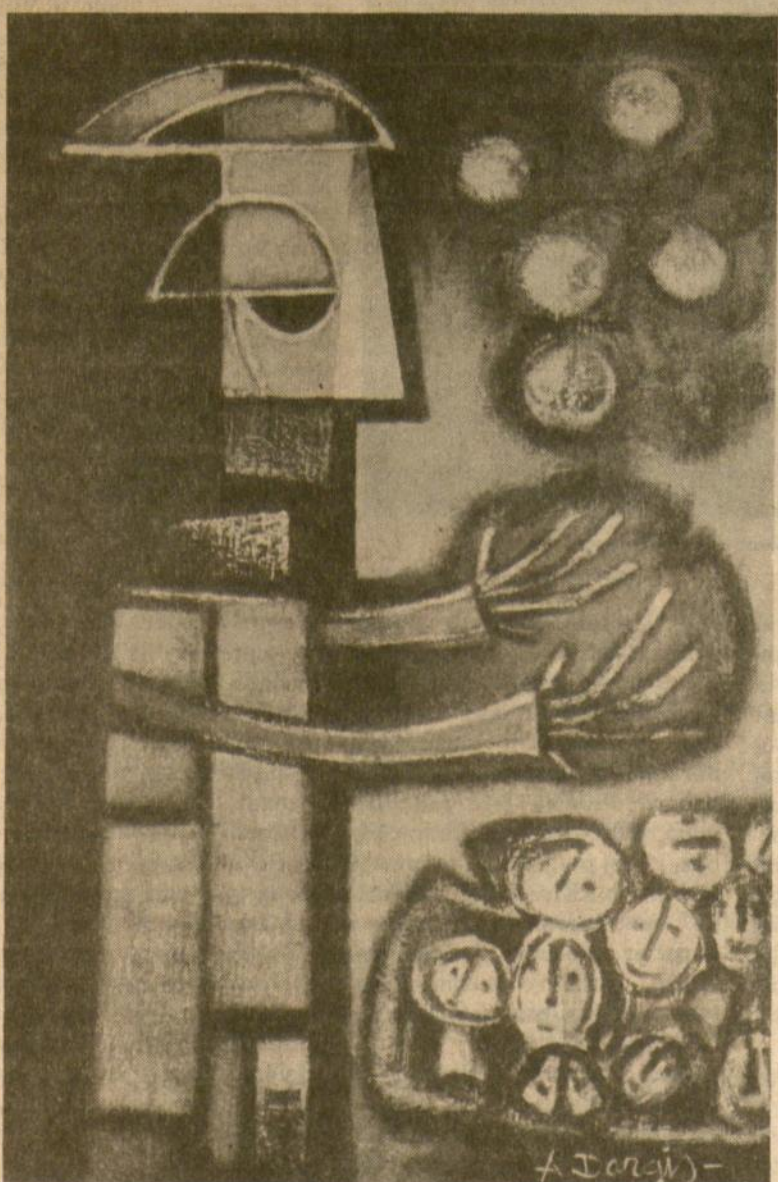
Galvoji: kodėl?
Gal šioj saulės išdegtinėj aikštėj,
Baroko šventovės išlenkime,
Paminklo raitelio.
Lietaus išgraužtame veide,
Išrastų griuvėsių kaulėliuose
Galima suprasti šio krašto

Paslapti – enigma?
Gal ji randama tamsioj vaisių krautuvėlėj,
Senoj vario svarstyklėj,
Rausvame senutės pardavėjos veide,
Rudame, tau ištiestame vynuogių maišely
Ar po gatvės grindinio akmenim?

Čia užkasta paslaptis kažkur –
Žinau – apytuščio baro vėsumoj
Po krevių šleivų seno Viterbo gatvelių
Provincijoj jos ieškojau,
Išbėgusios i vynuogynus,
Po juoda, bet sausa žeme,
Ir paspirtas grumstas nesutrupėjęs,
Kaip Lietuvoj.
Jokios drėgmės joje nebuvo
Ir paukščiai sliekais
Čia nesimaitina.

Išvargęs, kaip turistas slampinėjais,
Ieškodamas prie Panteono
Ir radęs slėpė užrauose, kaip kuprinėj,
Net saulei vaikščiojant basom kojom
Prie ežero Bolsena.
Mažytes krašto paslaptis sugrįžęs
Slėpsi stalčiuose,
Po metų atsidarysi pageltusias,
Rašysi gal poemėles, gal...

...atsimines sapne „sumuštą Kauno draugą“,
Žiovauji i silkinius debes:
Ant motociklo
Nudulkejus merginai,
Kaip siestos peteliškei,
Turbūt tave pažadinusiai...

Alfonsas Dargis

Kompozicija Nr. 445, 1987

Dailininko Alfonso Dargio iš Friedrichshafen, Vakarų Vokietijos, 80 metų amžiaus sukaktuvinė paroda šiuo metu eksponuojama Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, Chicagoje. Paroda buvo atidaryta lapkričio 25 dieną ir vyksta šį bei ateinančią savaitgalį – gruodžio 2-4 d. ir gruodžio 9-11 d. Parodoje išstatyti naujausi dailininko darbai. Čiurlionio galerijos valandos: penktadieniais nuo 7 iki 9 v.v., šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 11 v.r. iki 7 v.v.

Chicagos teatruose

Giuseppe Verdi opera „Falstaff“

Chicagos Lyric opera šį sezoną stato ir neužmirštamo italų kompozitoriaus Verdi komiška operą „Falstaff“. Tai kompozitoriaus senatvės kūrinys, atsiradęs 1893 metais, kai Verdi turėjo jau 80 metų amžiaus (gimęs 1813, miręs 1901). Ši opera jau be uvertiūros, sukurtas pagal libretą Arrigo Boito, kuris siužetą paėmė iš Sekspyro „The Merry Wives of Windsor“, įterpdamas dar kai ką iš „Henry IV“.

Operoje vaizduojamas pilvotas riebulis mergišius Falstafas, kuris veržiasi prie ištekejusių moterų. Jos samokslauja savo tarpe ir pagaliau tą turtingą mergišių išjuokia, sumurkdo. Taigi operoje yra tokių romantiškų susikryžaviimų su juokingomis situacijomis. Kompozitorius, nors jau būdamas vyresnio amžiaus, vis dėlto įstengė sukurti skambią muziką, taip kad teatro specialistai net skelbia, jog savo paskutinėse operose „Otello“

(1887) ir „Falstaff“ Verdi pasiekė savo tragiškosios ir komiškosios operinės kūrybos viršūnę.

Lyric operos pastatyme ypač ovacijų susilaukė Falstafą vaidmenį dainavęs solistas Ingvar Wixell, tarptautinio masto dainininkas, dalyvavęs Paryžiaus, Hamburgo, Miuncheno, San Francisco ir kitų operų pastatymuose.

Šiltai publikos buvo sutikta ir Metropolitan operos solistė Marilyn Horne, dainavusi Dame Quickly vaidmenį. Jai yra tekę laimėjimus skinti ir Vienos, Hamburgo operose. Ir daug kitų solistų surinkta iš tų, kurie garsėjo Londono, Romos, Ženevos, Vienos, Florencijos, Milano, Venecijos, New Yorko ir kituose teatruose.

Dirigentas James Conlon yra taipgi su patyrimu Paryžiaus, Londono scenose bei įvairiuose festivaliuose.

Režisierė Vera Lucia Calabria, brazilė, savo karjerą yra pradėjusi San Francisco operoje, o paskiau ji buvo kviečiama į kitas JAV ir Europos operas bei televiziją.

Juoz. Pr.

Alfonsas Dargis

Medaus mėnuo, 1988

Kultūrinė kronika

• Valdas Adamkus, JAV Environmental Protection Agency (EPA) Vidurio Vakarų regiono administratorius, pastaruoju metu lankėsis Lietuvoje, 1989 m. vasario mėn. 24 d. Balzoko Lietuvių kultūros muziejaus kultūrinėje penktadienio vakaronėje kalbės apie Lietuvą šiandieninių įvykių perspektyvoje. Balzoko Lietuvių kultūros muziejaus kiekvieno mėnesio paskutinio penktadienio vakaronių programa jau kelinti metai iš eilės organizuoja Lietuvos istorikas, 19-to amžiaus specialistas, dr. Dovydas Fajnhauzas.

• Algis Byla šią vasarą, kaip ir pernai, laimėjo pirmąją vietą Wisconsin valstybės liaudies smuikininkų konkurse. Taip pat jo įsteigta muzikinė vieneta Piper Road Spring Band šių metų lapkričio mėnesio Wisconsin Area Music Industry įvertino kaip geriausią Blue Grass muzikos žanro atlikėją ir įteikė „oskarą“. Šiuo metu Algis Byla Whitewater universitete, Wisconsin, tęsia studijas ichtiologijos ir ekologijos srityse, siekdamas magistro laipsnio.

Amy Hartman ir Petro Aglinsko kamerinės muzikos koncertas

RITA DAGIENĖ

Manau, kad jau seniai buvo reikalinga parama ir paskata jaunosios išsivijos kartos muzikams bei aktoriams. Yra svarbu jiems duoti progos pasirodyti lietuvių bei amerikiečių tarpe. Štai Balzeko Lietuvių kultūros muziejus Chicagoje įsteigė kamerinių koncertų seriją. Šios serijos tikslas: duoti rimtiems profesionalams muzikams, aktoriams galimybę jų talentą parodyti visuomenei. Planuojami įvairūs koncertai ir vaidybos spektakliai, į kuriuos bus proga įtraukti ir pačius jauniausius aktorius atlikti nors ir mažesnes roles. Šią programą koordinuoja Nijolė Martinaitytė. Su Nijole jau gan seniai susipažinau ir tuoj pat pajutau jos tikrą, autentišką domėjimąsi jaunųjų menininkų veikla, jos gilų muzikos supratimą ir, svarbiausia, jos entuziazmą, steigiant šią seriją. Serijos koncertai numatyti penktadieniais, 7 v.v., Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus Gintaro salėje. Penktadieniai parinkti, norint derintis su bendra Chicagos lietuviška veikla, kuri dažniausiai vyksta šeštadieniais arba sekmadieniais. Po kiekvieno koncerto rengiamas priėmimas klausytojams, kaip proga susipažinti artimiau su menininkais atlikėjais.

Fleististė Amy Hartman ir kompozitorius-gitaristas Petras Aglinskas.

Nuotrauka Mark Falkenberg

pozitorių repertuare. Užtai beveik kiekvienas kūrinys, sukurtas kitiems instrumentams, turėjo būti aranžuotas gitarai ir fleitai. Tai nemažas darbas.

Pirmi trys koncerto programos kūriniai buvo: žinomas Pachelbel Kanon D dur, Bacho Bourrée I iš Anglų siuitos ir Siciliana iš Sonatos 2 E moll. Gerai yra pasirinkti barokinius kūrinius kon-

certo pradžia. Tai laikas susigroti. Petras Aglinskas parodė švartą techniką ir subtilų, neperdėtą muzikalumą. Taip ir turi idealiai būti, atliekant barokinę muziką, o Amy Hartman parodė be galo gražų legato. Paskui ėjo Jacques Ibert Entreacte ir Djemil Petit Suite Medievale. Šie du kūriniai sukėlė muzikinę įtampą. Po to pagroti trys džiadinių dalykai: Gil-

lespie — A Night in Tunisia (aranžuota Aglinsko), Jobim — Dindi/Once I loved ir Desmond — Take Five (pusiau aranžuota Aglinsko). Šiuo metu buvo matyti ir girdėti, kad abu Petras ir Amy buvo giliai įsigręję, jų veidai sakė, kad jiems čia buvo labai gera ir smagu būti. Ir publika tai irgi pajuto. Ar ne čia yra tikras muzikos tikslas? Koncertą užbaigė su Debussy Reverie, Corea No Mystery ir Carulli Serenade D dur. Šie paskutiniai kūriniai pasirodė techniškai sunkiausi. No Mystery aranžuavo pats Aglinskas. Buvo šiame kūrinyje ypač efektingų unisoninių dalių. Aglinskas turi tikrą gabumą aranžuoti. Gitaros dueto atžvilgiu yra aplamai akompanimentinis instrumentas. Bet šiuose paskutiniuose kūriniuose beveik susilyginio gitaros ir fleitos reikšmingumas.

Amy Hartman yra įsigijusi muzikos bakalauro laipsnį Cleveland Institute of Music ir muzikos magistro laipsnį fleitavimo specialybėje Northwestern universitete. Ji yra fleitistė Illinois Philharmonic orkestro sudėtyje ir taip pat groja kaip solistė bei dėsto muziką.

Petras Aglinskas yra baigęs Northwestern universitetą, magistro laipsnį gavęs kompozicijos srityje. Lankydams šį universitetą, jis laimėjo kompozicijos premiją. Premijuotas jo kūrinys Karnyzas-Panelling buvo atliktas, kaip kartu su premija laimėtas privalumas, Northwestern universiteto orkestro. Ateinančių metų gegužės mėnesį bus pastatyta jo parašyta roko opera „Telekino“. Petras Aglinskas dabar priklauso sąsiūbūriui „David Her-

andez and Street Sounds“. Tai džiazo muzikos ir poezijos grupė. Artimiausias šios grupės pasirodymas bus ketvirtadienį, gruodžio 15 dieną, 7 v.v. Columbia College, Chicagoje. Petras Aglinskas nėra eilinis muzikas. Ir jo muzikinės galvijos taipgi nėra eilinis. To ir reikia. Kreipkime į jį dėmesį.

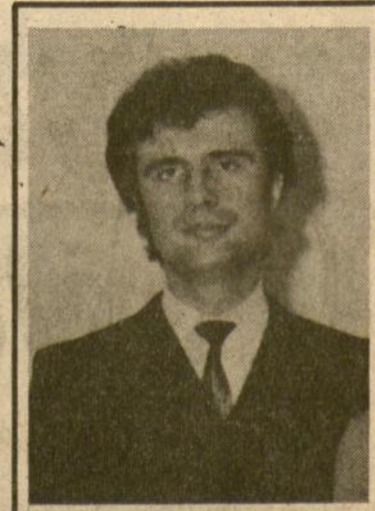
O Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus naujojoje kamerinių koncertų serijoje visi gausiai dalyvausime. Tai mūsų krašto džiaugsmas.

Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus koncertų serija

Ateinančiais, 1989-tais, metais Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Chicagoje, numatyti šie tolimiesni kamerinės muzikos ir vaidybos koncertai:

Aktorė Nijolė Martinaitytė ir gitaristas Petras Aglinskas sausio mėnesį pasirodys dailiojo žodžio ir muzikos koncerte. Programoje girdėsime poezijos, prozos ir muzikos pyne ir išgirsime Petrą Aglinską kaip gitaros solistą bei muzikos aranžuotoją. Abu šie menininkai pirmą kartą savo paruoštą programą atliks šią dieną, gruodžio 3 d., Lietuvių fondo rengiamame koncerte Clevelande.

Chicago Lietuvos vyčių šokėjai ir Lietuvos vyčių choras vasario mėnesį anglų kalba statys lietuviškų vestuvių apeigų ir pramogų spektaklį. Kontraltas Rita Dagienė atliks dainų koncertą ankstyvą pavasarį. Dramaturgo Kosto Ostrausko

Vytautas Nakas 1947.XII.4 — 1976.XII.21

Vytautui Nakui, solistui dainininkui-muzikologui, šių metų gruodžio 4 dieną su-eitų keturiasdešimt vieneri metai.

*Ošia medeliai,
Ošia kirtėjai
Iš liaudiškų kapų.
Ne su visam išėjo,
Tik su visam negrįžo.*

Algimantas Mackus, „Liaudiškoji“ Muzika Antano Nako

Šią dainą, skirtą Vytautui jo tėvo muziko Antano Nako, Vytautas dainuodavo savo rečitaliuose ir koncertuose.

vienaveiksmis „Kaliausė“ vėliau pavasarį užbaigs šią pirmąją Balzeko Lietuvių kultūros muziejaus kamerinių koncertų seriją. „Kaliausė“ bus statoma kamerinio teatro forma ir ją režisuos Nijolė Martinaitytė.

Tariamasi ir dėl kitų teatrinių programų šioje serijoje su Chicago jaunimo kolektyvais.

Jaunų instrumentalistų duoklė „Margučiu“ Jaunimo centre

FAUSTAS STROLIA

Su malonumu lietuviškoji Chicago sutiko du aukšto pasirodymo jaunus menininkus — smuikininkę Lindą Veleckytę ir pianistą Saulių Cibą. Džiugu, kad į „Margučio“ suruoštą instrumentalistų koncertą susirinko arti pustrčio šimto klausytojų. Jei vokalistai gali patraukti publiką dar ir jaudinančių dainuojamų žodžių lyrika ar veido išraiška, instrumentalistams tenka tai pasiekti

vien muzikinėmis priemonėmis. Tai kiek sunkiau jauniems, mažiau sceninio patyrimo turintiems menininkams.

Idealiai sudaryta programos slinktis: barokas, klasika, romantizmas, vėlyvas romantizmas ir keletas lengvesnio charakterio baigminių kūrinių. Geriausiai pasisiekusiais kūriniiais laikytinos abi atliktos smuiko sonatos: Beethoveno Sonata No. 3, op. 12 ir K. V. Banaičio Sonata D-moll. Nors tokiems kūriniams yra

priimtas smuiko sonatų terminas, abu instrumentalistai yra lygiateisiai solistai, kurie protarpiais pasikeisdami vienas kitam akompanuoja.

Beethoveno sonata buvo antras numeris programoje, tai menininkai jau buvo kiek apsilę su savo instrumentais ir santykiu su publika. Veleckytė skambėjo drąsiau, laisviau ir sklandžiau. Buvo jaučiamas abiejų partnerių gražus susigrojimasis ir visa sonata buvo tikra atvanga. Adagio pagrotas su didžia ekspresija ir smuikininkei galima buvo pavydėti dešinės rankos technikos: lėtose gaidų slinktyse elegantiškai ir su plačia dinamikos skale išnaudotos kone visos galimybės, tam pavartojant visą smičių — nuo „varlės“ ligi pačios viršūnės. Pirmos dalies gyvi gamų pasazai pamainomis tarp smuiko ir pianino buvo sklandūs. Buvo jaučiamas muzikalus bendradarbiavimas, o ne kaip rungtyniavimas dviejų „dueling banjos“. Cibas buvo raiškus dinamika. Beethoveniški „subito piano“ skambėjo pagaušančiai. Išlygintas klavišų užgavimas ypač jaustas greituose audringuose pasazuose, kur paskutinės keletas gaidų sulėtintos ir užbaigtos pianissimo. Trečioje dalyje styginis instrumentas neišvengė keleto aštriau užgautų aukštų gaidų, bet visuma buvo patraukli.

Nemažiau patraukliai praskambėjo Banaičio sonata, publikai sutikta su beveik nesitiktėtu entuziazmu. Čia toks kūrinys, kur vietomis abu instrumentai ritmo požiūriu bendradarbiauja ne savaime suprantamu būdu, todėl buvo gera būti liudininku jų darnaus susigrojimui.

Nors pirmą dalį pagal pavadinimą turėtų būti elegiška, išskyrus keletą pirmųjų taktų, yra ištisai greito tempo. Čia ypač patraukliai praskambėjo abidvi lopšinės ir antroje dalyje gracin-

Smuikininkė Linda Veleckytė „Margučio“ koncerte šių metų lapkričio 20 dieną Jaunimo centre, Chicagoje.

Nuotrauka Jono Tamulaičio

gas andante, primenantis lietuviškus skudučius. Išskyrus šį skudučių intarpą, visa antra dalis pas Banaičį yra gyva ir priešinga sonatų formos tradicijai. Visą šią dalį abu menininkai atliko geru tempu ir su ūpu. Temperamentinga buvo ir 16 taktų pianino įžanga. Abu jie užtikrintai sugrojo ugningą Allegro con fuoco sekciją ir trečiąją dalį, kuri programoje atskirai nepažymėta, bet kaip epilogas prie antrosios prišlieta. Autorius ir norėjo, kad trečia dalis būtų tęsiama be pertraukos, tik kažin, ar jis norėjo, kad ji nebūtų pažymėta programoje kaip trečioji. Tiesa, ji labai trumpa. Jau antros dalies pabaigoje autorius panaudoja ritmines figūras pirminės temos ir paskutinėje dalyje jas vėl pakartoja (nors ir transformuodamas gaidų vertę) ir tuomi suteikdamas kūriniui vieningumą su pradžia ir gražiai išbaigtą pilnumą.

Kūrinyje yra smuikui nedėkinviusku vietu, kaip Allegro (alla Pasacaglia), kur smuikas apie dešimtį taktų „brūžina“ — tai oktava aukščiau, tai žemiau — tą patį toną, arba kur kitot vietot reikia tyliai groti trumpus akordus ant trijų stygų, kas techniškai neįmanoma. Baigminėje antros dalies nepaprastai gyvoje sekcijoje, kuri parašyta labai aukštoje pozicijoje, smuikininkei sau leido laisvę pasirinkti meniškesnį skambesį ir grojo oktava žemiau.

Malonu pažymėti, kad Banaičio buvo mažiau intonacijos svyravimų. Jų gerokai daug pasitaikė pirmajame kūrinyje, Vitalio populiariojoje čakonoje. Kadangi kūrinyje yra vienas iš sunkesnių smuiko literatūroje, būdamas programos pačiame priskyje, jis neleido solistei smuikininkei reikiamai suspinėti. Panašiai tektų atsiliepti ir

apie Dvorak-Kreislerio „Mano motinos dainos“. Schumanno romantiškame Adagio ir Allegro pasitaikė keletas nesėkmių kairėje rankoje. Tai mažmožiai, kurie su ilgesne scenine patirtimi išnyks. Pradžią jau padaryta labai įspūdinga. Paskutinis kūrinys, vietoj programoje pažymėto Kreislerio „Kinietiško tamburino“, buvo nepranešus pakeistas ir to paties autoriaus „Schoen Rosmarin“. Jis buvo švariai sugrotas, su logiška interpretacija ir romantišku įsijautimu.

Bisui pagrota Meditacija iš Massenet operos „Thais“ patraukė publiką, nes, grojant ją mintinai, natūraliai sustiprėjo ryšys su publika. Nors pianinas nepaprastai daug prisidėjo, paremdamas šiame kūrinyje banguojantį intensyvumą, solistė ne visada juomi pasinaudojo.

Abu jaunu menininku buvo malonumas ne tik klausytis, bet

Nuomonės ir pastabos

Ar laukia Lietuva degtinės?

Dabar, kada Lietuvoje vyksta esminiai pasikeitimai ir gerąją pusę, mūsų išsivijoje daugelis gyvena viltimi, jog pagerės ir stiprės ryšiai su lietuvišiais pavergtojoje tėvynėje. Kiekviena nauja tokių ryšių forma yra sveikintina.

Turbūt ne mane vieną nudžiugino Drauge (1988 m. lapkričio 23 d.) įdėtas didelis skelbimas su gražia „Žaibo“ emblema, kuriuo siūlomas naujas patarnavimas norintiems pasveikinti savo gimines ir draugus Lietuvoje.

Deja, tas skelbimas nudžiugino tikrai iš pirmo žvilgsnio. Liūdna pasidarė, perskaičius jį visą — iš penkių sunumeruotų dovanų kombinacijų, be rožių ir šokoladinių saldinių, net keturiose puikuojasi viena arba dvi bonkos degtinės ir tiek pat bonkų šampano, kurios tiesiog įveidžia prie jų prijungtas rožes, simbolizuojančias amžiną gėrį ir grožį.

Savaime iškyla klausimas: ar Amerikoje be degtinės ir šampano nieko geresnio nebėra, kas nudžiugintų mūsų sveikinamusius Lietuvoje? Ar pagalvojame, ką apie mus pačius ten pagalvos gavę kaip dovaną degtinės? Ko jau ko, o degtinės su jos įvairiais pakaitalais Sovietų Sąjungoje tai tikrai netrūksta. Jeigu kas leistų, sovietai galėtų degtinėje paskandinti visą Ameriką. Po to, žinoma, čia būtų nesunku ir savąja tvarka įvesti O „Sovietškoje šampanskoje“ ten neblogesnis už amerikietiškaį.

Tačiau problemos, iškilusios dėl aukščiau paminėto skelbimo, esmė ne ta. Klausimas naujų paslaugų organizatoriams: kuo jie laiko pačią Lietuvą, kuri ir be jų siūlomų tokios rūšies paslaugų visa yra permirkusi degtine, kurios pavergėjas Lietuvai niekada negailėjo net ir tada, kada tikrai nebuvo ko valgyti? Apsvaigintą tautą juk lengviau valdyti.

Dabar, kada tėvynėje mūsų pavergtoji tauta tiesiog stebuklingu būdu atgimsta, ir atvirai ten rašoma, kokią didžiulę žalą Lietuvai padarė alkoholizmas, plintantis iš Rytų, siuntimas į Lietuvą degtinės iš Vakarų nors ir su užrašais „Made in USA“, būtų tiesiog Lietuvos įveidimas ir bendradarbiavimas su pavergėju, siekiančiu ir toliau lietuvius nužmoginti. Lietuvai visai nereikalingas ir amerikietiškas šampanas.

Mielieji „Žaibo“ iniciatoriai! Jūsų šventinių dovanų siuntimo į Lietuvą idėja graži ir gera, tačiau reiktų pergaltoti siūlomų dovanų sąrašą. O alkoholiniai gėrimai tiesiog iš principo neturėtų būti į Lietuvą nei siunčiami, nei vežami. Pagaliau, nerodykime Lietuvai blogo pavyzdžio ir gerbkime patys save.

Vytautas Skuodis

Pianistas dr. Saulius Cibas „Margučio“ koncerte šių metų lapkričio 20 dieną Jaunimo centre, Chicagoje.

Nuotrauka Jono Tamulaičio